

Moskovski kongres apelira na socialiste za enotno fronto!

Kongres kominterne radikalno spremenil komunistično taktiko. Komunisti pozvani, naj branijo demokracijo v vseh deželah, kjer grozi nevarnost fašizma. Komunistične stranke v inozemstvu dobe avtonomijo in Moskva se ne mešaati v njih notranje gibanje. Nemčija, Poljska in Japonska največji sovražniki sovjetov

Moskva, 3. avg. — Sedmi kongres kominterne (komunistične internacionale) je zadnja dva dni sprejel sledeče senzične sklepe, ki pomenijo popolno prelom s komunistično taktiko v preteklosti:

Kongres je odredil, da se ta-koj store koraki za pomirjenje s enotno fronto s socialistično delavsko internacionalo.

Kongres je sprejel resolucijo, ki nalaga komunistom vseh de-žel, v katerih proti nevarnosti fašizma, da sodelujejo v obram- bi demokracije v prizadetih de-želah.

Kongres je dalje sprejel re-olucijo, ki daje komunističnim strankam v raznih deželah av- tonomijo, to se pravi, da se ne- smajo prosto gibljejo v svojih notranjih gibanjih v soglasju s- tem svoje dežele in komin- terni se ne sme vmešavati v ta- notranja gibanja. Moskovska konferenca nad komunističnimi strankami v zunanji deželah je- sprejeta!

Komunistična internacionala ne bo bodeče vršiti le "široko kontrola" nad strankami; ta- kontrola se sme tikati le med- narodnih vprašanj.

Ta sklep je bil storjen z na- znanjem, da se ubije sumničnje, da Moskva diktira revolucionar- ni gibanja v tujih deželah in- tera njih kapitalistične vla- de. Resolucija svetuje, da se- kominterni v bodeče ogi- slati "arbitrarnega prenašanja" iz ene dežele v dru- go.

Inozemski opazovalci na kon- gresu pravijo, da ta resolucija- ni popoln preobrat v odno- sinih med boljševiško Rusijo in- demokratskimi dežalami.

Moskva, 3. avg. — Sedmi kon- gres kominterne (komunistične internacionale) je včeraj spre- jel resolucijo, ki poziva kom- uniste vseh dežel, naj branijo- odločni sistem demokratske- nevarnosti. Ta resolucija je bila sprejeta po priporočilu Vilje- ma Zenge, nemškega člana izvršne- ga odbora kominterne.

Včeraj je bil protifašistični- ni protivojni dan v Rusiji. V- sedaj delate pred sprejetjem- omenjene resolucije je bilo re- če- no na kongresu, da Nemčija, Poljska in Japonska so danes največji sovražniki Sovjetske- unije. Zgoda kritika govorni- kov je letela zlasti na Nemčijo in Hitlerjem in vsi govorniki so- podarjali, da v vojni s faš- izmom Nemčijo imajo komunisti- popolnoma prav, če sodelujejo- v napadene dežele.

Ekonomsko raz- padanje Avstrije

Dunaj — Avstrijski ekono- mski svet pomaga nobeni pape- ni in Mussolinijevi žegni, s- katerimi sta obšla klerofaš- izna vlada in morilko delav- sko. Ekonomsko razpadanje bolj- ni bolj godo deželo. "Produkcija- ni njem predlone oziroma pro- daja je med zadnjim marcem in- aprilom padla za več ko 800,000- kilogramov. Prodaja preje je- v maju znašala 1,400,000 kilo- gramov, v aprilu pa manj ko 800,000 kil. Tudi ježarska in- dustrija občuti vedno hujšo kon- kurenco s strani Nemčije, An- gije in Belgije. Pada tudi pro-

Nove demonstra- cije brezposelnih

Vršile se bodo 17. av- gusta pod vodstvom Workers Alliance

New York. — (FP) — Zveza brezposelnih je pozvala vse svo- je postojanke na splošne demon- stracije 17. avgusta proti kulij- skim plačam, katere je Roose- velt dekretiral za relifna dela. David Lasser, predsednik Work- ers Alliance of America, pričau- kuje, da se bo teh demonstracij udeležilo nad pol milijona or- ganiziranih brezposelnih delavcev ter unionistov.

"Kljub prizadevanju brezpo- selnih in unij, da prepričamo administracijo, da te kulijske plače niso za nas sprejemljive, se je washingtonska vlada od- ločila, da izvede svoj program," pravi Lasser. Če se to izvrši, bodo delavci pri relifnih delih prejeli od 15 do največ 65 centov na uro. To pomeni, da- bodo temu programu vlade sle- dila tudi redukcije unijskih plač od 35 do 50 odstotkov.

"Organizirano delavstvo je že- dalo razumeti vladi, da ne bo- sprejelo teh suženjskih plač. Zveza brezposelnih je solidno na- strani organiziranega delavstva- glede zahteve, da mora veljati pri vseh relifnih delih unijska- lestvica in življenske plače," pravi Lasser.

Namen teh demonstracij je- izvajanje dveh glavnih za- htev: 1) uposlitev vseh brezpo- selnih pri socialno koristnih- javnih delih po unijski plači- en dolar na uro in 30 ur dela- v tednu. 2) Priznanje pravice- do organizacije in kolektivnega- pogajanja relifnih delavcev.

Med Workers Alliance ali Zve- zo brezposelnih in Bill Greenom, predsednikom Ameriške delav- ske federacije, je zadnjič prišlo- do sporazuma za skupno akcijo- in sodelovanje med brezposelni- mi in unijami. Njegovemu po- zivu za sodelovanje z Zvezo- brezposelnih se je odzvalo že- mnogo centralnih unij in tudi- več državnih delavskih federa- cij.

Kritiki vključeni med izdajalce v Nemčiji

Berlin, 3. avg. — Roland Freisler, tajnik justičnega mi- nistrstva, je včeraj naznanil, da- se pripravlja nov zakon v Nem- čiji, na podlagi katerega bodo- kritiki nacijske stranke in na- cijskega programa sploh ozna- čeni za izdajalce in kaznovani s- smrtjo.

Kupna moč do- larja se znižala

Washington. — Delavski de- partment poroča, da se letos- lahko kupi za dolar le toliko- blaga v trgovini kakor se je- pred enim letom kupilo za 90- centov.

daja avtostrukov in večjih avtov, ki se je v dveh letih znižala za 44%.

Domače vesti

Avtne nesreče

Geneva, O. — Frank Hočevar, star 55 let, je bil pred nekaj- dnevi ubit na cesti. Povožil ga- je avto. Ponesrečenec je delal- na neki farmi.

Milwaukee. — John Oblak in- Louis Velkavrh, oba odbornika- društva 65 KSKJ, sta se zadnji- teden vozila s svojima ženama- in otroki v avtu, ki se je pre- kuenil v občestni jarek. Vsi so- poškodovani bolj ali manj, naj- bolj pa Oblak, ki je še v bolni- šnici.

Milwaukeeke novice

Milwaukee. — Zadnje dni so- bili poročeni: Frank Vodnik in- Mary Bregant ter Rudolf Novak- in Fannie Rajster. — V bolniški- postelji so: Viljem Koren, Joe- Kovačič, Jos. Kocjan, Florijan- Bertl in Štefka Fludernik, ki je- odšla iskat zdravlja v Rochester, Minn., kjer je slovit Mayov za- vod. — V Port Washingtonu je- bil operiran 19-letni Jos. Osar.

Nov grob v starem kraju

Cleveland. — Jennie Jelerčič je- prešla žalostno vest, da je v- Mengšu na Gorenjskem umrla- njena sestra Antonija Pavli. Podlegla je pljučnici.

Sprtna nesreča dečka

Pueblo, Colo. — Slovenski de- ček Raymond Strumbel, star de- vet let in član mladinskega od- dela SNPJ pri društvu 21, je- izgubil življenje 29. julija pri- igri. Z dvema drugima fanti- čema so izkopali nekaj tunel na- praznem stavbišču blizu njego- vega doma. Ko so bili v "tu- nelu," se je utrgala plast zem- lje in zasula vse tri. Druha dva- so odkopali še živa, toda Ray- mond je bil mrtev.

Nov grob v Clevelandu

Cleveland. — Umri je Frank- Markovič, star 22 let in rojen- tu. Zapušča starše in tri sestre. Bil je član društva 142 SNPJ.

24 nacijev areti- ranih v Avstriji

Dunaj, 3. avg. — Stiriindvaj- set članov patriotske mladins- ke organizacije "Avstrijske- mladinske lige" je bilo včeraj- aretiranih na obtožbo, da so- tajno sodelovali pri nacijski a- gitaciji. To pomeni, da v "pa- triotskih" organizacijah, kate- re je ustanovila avstrijska vla- da, kar mrgoli nasprotikov- avstrijskega klerofašizma.

Naciji navalili na tuje časnikarje

Švicarski reporter izgnan

Berlin, 3. avg. — Nacijski- glavarji, ki "čistijo" Nemčijo- najmanj na šestih frontah, so- se spravili tudi na inozemske- časnikarje, ki jih dolže, da si- kajajo nacijsko Nemčijo v neres- ničnih barvah. Včeraj je bil- aretiran Ernst Klein, švicarski- poročevalec iz Bazla, in dobil je- nalog, da zapusti Nemčijo v- petih dneh. Večje število poro- čevalcev iz drugih tujih dežel je- bilo posvarjenih, da bodo mor- ali zapustiti Nemčijo, če ne- spremene tona svojih poročil.

Trije katoliški duhovni v- Bransburgu so bili aretirani in- obsojeni v zapor od enega do- šestih mesecev zaradi političnih- aktivnosti.

Nemčija je včeraj dobila svo- jega "nemškega papeža" v ose- bi Hansa Kerrla, ki je nastopil- službo kot novi minister verskih- zadev. V Kerlovem področju- bodo vsi cerkveni in verski spori- v nacijski Nemčiji.

Roosevelt apeliral na Ženevo za mir

Izrekel je upanje, da bo- vojna odvrnjena

Washington, D. C. — Pred- sednik Roosevelt je 2. avgusta- naslovil na svet Lige narodov v- Ženevi sledečo prošnjo za mir v- Afriki:

"V tem momentu, ko svet Li- ge narodov zbora in se posve- tuje, kako izravnati difference, ki- so nastale med Italijo in Etio- pijo (Abesinijo), želim izrazi- ti upanje ljudstva in vlade- Združenih držav, da se ta spor- reši mirno in prijateljsko in da- se ohrani mir."

Zenge, emaskula- tor, taji krivdo

Chicago. — Mandeville Zenge, 26-letni tesar iz Cantona, Mo., ki ga je dr. Walter J. Bauer, profesor kemije v Kirkvillu, Mo., pred svojo smrtjo obtožil, da- ga je emaskuliral (odrezal mu- spolovila) iz masčevanja, ker se- je dr. Bauer pred tremi tedni- oženil z njegovo zaročenko, je- bil dva dni po zločinu aretiran- v neki garaži v zapadni Madison- ulici. Zenge je hotel vreči poli- cijo na napačno sled s tem, da- se je dal odpeljati v taksiju na- Navy Pier in tam je pustil no- to, v kateri je zapisal, da bo- skočil v jezero. Polcija ni ver- jela tej noti in ga je kmalu do- bila v svoje roke, toda Zenge- kljub neprestanemu izpraševa-

SENAT AMENDI- RAL ZAKON OBI- ČAJNIH MEZD

Novi dodatki imajo ko- ristiti delavcem pri- vladnih delih

PROTI 'ČIZLERJEM'

Washington. — (FP) — Se- natna preiskava o skrivnem- glodanju plač ("kick-back") pri- vladnih konstrukcijskih delih- po posebnem odseku pod vod- stvom senatorja Walsha ni bila- zaman. Ta odsek je izdelal več- priporočil za amandiranje zve- nega zakona o "običajnih pla- čah". Odsekova priporočila je- senatna zbornica sprejela 30. julija in jih poslala nižji zbor- nici.

Glavna sprememba je vsekaj- kor amandment, po katerem- bo delavski tajnik določal običajne- plače v posameznih krajih de- žele za vladna konstrukcijska- dela za vse delavce. Te plače- morajo sloneti "na minimalnih- plačah, ki po ugotovitvi delav- skega tajnika obstoje pri ena- kem ali sličnem delu v mestu, trgu ali vasi ali drugačni civil- ni subdiviziji države, kjer ima- biti izvršeno (vladno) delo."

V vsakem razpisnem kon- traktu bodo navedene plače za- vse kategorije delavcev, če bo- tudi nižja zbornica sprejela te- dodatke. To bo omogočilo kon- traktorjem, da bodo že vnaprej- vedeli o približnih delavskih- stroških. Kontraktorjih je več- let zahtevajo te določbe. Leta 1932 je kongres v tem smislu- tudi amandiral Bacon-Davisov- zakon o običajnih plačah, toda- Hoover ga je radi protesta unij- vetiral. Unije so bile takrat- namreč proti vladnemu določa- nju plač. Proti temu amend- mentu ni sedaj nastopil noben- delavski vodja.

Druge spremembe zakona se- pa nanašajo na razne hibe. E- na teh je naperjena proti šči- panju plač po bossih ali "kick- back", kakor je ta sistem "či- zljanja" poznan med gradbenimi- delavci. Pomeni, da mora de- lavec na skrivem vrniti kontrak- torju del plače, če hoče obdržati- delo. To "čizljanje" se je po- sebno razpaslo v krizi. Amend- ment določa, da bi tak kontrak- tor ne mogel več dobiti vladnega- kontrakta.

Nadaljnje spremembe določa- jo, da bi prišla vsa vladna kon- strukcijska dela nad \$2000 pod- ta zakon in ne samo javna po- sloppja nad \$5000. Del računa- bi toliko časa ostal neizplačan, da- delavci dobe zaslužene mezde.

nju trdovratno taji, da je on- raztresaril in umoril drja. Bau- erja. Inkvizicija se nadaljuje.

Unijsko gibanje med kavčukarji

Prva konvencija prelo- žena na september

Akron, O. — (FP) — Prva- konvencija organiziranih kav- čukarskih delavcev v Ameriki, ki- bi se imela vršiti te dni, je- bila preložena za nekaj tednov. Vršila se bo enkrat v septem- bru v Akronu.

Po zahtevu organizatorjev A- meriške delavske federacije G. B. Roberta in W. H. Wilsona je- eksekutiva federacije prelo- žila to konvencijo, da vidi, kako- bo izpadla slična konvencija- avtnih delavcev, ki se otvori v- Detroitu sredi tega meseca.

Na vprašanje Williama Gree- na, kaj mislijo o ustanovitvi- mednarodne unije za kavčukar- sko industrijo, so vse krajevne- unije odgovorile z da. Te unije- zdaj spadajo direktno k Ameri- ški delavski federaciji. Zadnja- konvencija v San Franciscu je- pa pooblastila eksekutivo, naj- ustanovi v tej industriji splošno- unijo kakor tudi v avtni in- stekarski. Kontrolo nad temi- unijami naj za nedoločen čas- obdrži eksekutiva, "dokler ne- bo dovolj močna in dovolj izku- šena, da bo lahko stala na last- nih nogah."

V kavčukarski industriji ob- stoji 65 federalnih unij. Od teh- jih je 30 v Ohiju — polovico teh- v okraju Summit, čigar glavno- središče je Akron.

Kar se tiče splošnega osred- njega odbora, še ni objavil no- benega programa za konvencijo. Niti ni bila še določena repre- zentacija krajevnih unij, od ka- terih so tri največje v Akronu.

Bolj se pripravljajo za kon- vencijo progresivni elementi, ki- so že izdelali svoj akcijski pro- gram. Ta vsebuje večjo orga- nizatorično kampanjo, ekonom- ski program za industrijo, izvo- litev takih glavnih voditeljev z- referendumom članstva, ki bo- do izvajali smernice, sloneče na- organizirani sili kavčukarskih- delavcev in ne na arbitraži ali- vladni zakonodaji.

Roosevelt ponovno poražen v zbornici

"Smrtna klavzula" dru- gič odklonjena

Washington, D. C. — Nižja- kongresna zbornica je v četrtek- drugič odklonila poglavitno ali- "smrtno" klavzulo v zakonu za- odpravo "holding" kompanij z- 209 glasovi proti 155. Senatna- zbornica je to točko obdržala in- v konferenčnem odseku, kjer- so zakon izravnavali, so tudi od- glasovali za njo, toda nižja- zbornica je pri drugem glasova- nju pokazala, da je mara te- klavzule v zakonu. To pomeni, da- je zakon proti "holding" kompanijam mrtev za to zase- danje, čeprav je Roosevelt od- ločno zahteval, da mora biti- sprejet z omenjeno klavzulo- vred.

Avstrijski "Heimwehr" mora pustiti politiko

Dunaj, 3. avg. — "Heim- wehr", najmočnejša privatna- armada v Avstriji, ki je pod po- veljstvom podkancelarja, kneza- Starhemberga, je te dni preje- la odredbo, da se ne sme več po- litično udeleževati. Vsem ak- tivnim članom "Heimwehra", ka- terih je okrog 30,000, je bilo- povedano, naj svoje politično- prepričanje drže zase. Obenem- je vlada posvarila monarhiste, naj- prenehajo z agitacijo za vz- postavitvev Habsburžanov. Po- leg tega se je razširila vest, da- se avstrijska vlada pripravlja- na prijateljske odnose z Nem- čijo.

LIGA NARODOV STORILA TO, KAR HOČE MUSSOLINI!

Anglija, Francija in Italija bodo reševale spor zunaj Lige

ABESINIJA MORA STATI OB STRANI

Zeneva, 4. avg. — Svet Lige- narodov je včeraj formalno odo- bril sporazum, ki so ga dosegli- zastopniki Anglije, Francije in- Italije v petek zvečer, nakar je- bila seja zaključena.

Zeneva, 3. avg. — Zastopniki- Anglije, Francije in Italije (E- den, Laval in Aloisi) so se si- noč domenili, kakšno stališče- naj vzame svet Lige narodov- glede italijansko- abesinskega- spora v Afriki. Sporazum, ki- je kompromis, se od začetka do- konca ujema s stališčem Musso- linija.

Na temelju tega sporazuma se- Italija obveže edino to, da ob- novlji z Abesinijo arbitražna- razgovorjanja, ki so bila pre- trgana v Holandiji, drugače ima- proste roke. Stirje člani kon- cilijskega odbora izvolijo pe- tega člana. Mussolini se ni ob- vezal, da se ne poslužijo orožja v- času teh razgovorov.

(Prvi dan seje sveta Lige na- rodov sta Anglija in Francija na- predlog Maksima Litvinova, so- vjetskega komisarja zunanjih- zadev, sprejeli mirovno formulo, ki- je določala, da se Italija in- Abesinija ne poslužita orožja- toliko časa, dokler bodo trajala- arbitražna pogajanja, toda Mus- solini je to formulo odločno od- bil. Nato je bila formula spre- menjena in vključena je bila- posebna konferenca zastopnikov- Anglije, Francije, Italije in A- besinije izven območja Lige na- rodov, a Mussolinije odgovoril, da- se strinja s konferenco, toda- zastopnikov Abesinije ne sme- biti zraven, ker bi to pomenilo, da- Italija priznava enakoprav- nost Abesinije!)

Arbitražna procedura se mo- ra baviti le z odgovornostjo za- sporne incidente, ne sme se pa- pečati s suverenostv teritorij- ja, na katerem so se incidenti- zgodili. To je, kar zahteva I- talija. Arbitražna procedura- mora biti končana pred 4. sep- tembrom in nekaj dni kasneje- — datum še ni določen — se- vrši seja sveta Lige narodov, na- kateri koncilijantni odbor pre- loži svoje poročilo.

V tem času, ko bo koncilijant- ni odbor na delu, se pa vrši kon- ferenca zastopnikov Anglije, Francije in Italije — vrši se v- Parizu ali v Italiji — ki bodo- "skušali najti formulo za reši- tev spora med Italijo in Abesi- nijo". Abesinija ne bo imela- dostopa do te konference, če- prav se bo razpravljalo o njej; konference se bo vršila zunaj- območja Lige narodov. Pričaku- je se oster protest Abesinije.

Ljudska lobija za raztegnitev preiskave

Washington. — Tajnik Ljud- ske lobije Benjamin Marsh je- senatorju Blacku, načelniku se- natne lobistične preiskave, po- slal pismo, v katerem zahteva, naj- preiskavo raztegne tudi na- zvezo med višjimi vladnimi- funkcionarji in podjetniškimi in- teresi. "Poizvedite, zakaj skuša- zakladnik Morgenthau dobiti za- svojega svetovalca v zadevah- zemljišče Petra Grimma, zakup- nika Vincenta Astorja, katere- mu je vlada plačala za neka- zemljišča po \$3.50 za kvadratni- čevlj, dasi bi bila dobra cena- en dolar."

Prizor iz tekme sovjetskih telovadcev, ki se je nedavno vršila v Moskvi.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Zdravne drave (izven Chicago) in Kanado \$4.00 na leto, \$1.50 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cleveo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cleveo \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaravnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (frizice, pesni, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil pošto.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa pisma stika s listom:

PROSVETA

557-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Legalni raketirji

V Združenih državah je okrog 140.000 odvetnikov, ki imajo svojo stanovsko organizacijo "American Bar Association". Ta odvetniška organizacija je imela pred kratkim svoje letno zborovanje v Los Angelesu in "najvažnejši sklep" tega zborovanja — kakor poročajo časopisi — je bila resolucija, katera ponovno poudarja "udanost konstitucionalni formi vlade".

To se čudno sliši za preposta ušesa, a ni nič čudnega, če izveš, kdo je na čelu organizacije ameriških odvetnikov. Med advokati v Združenih državah je mnogo naprednih in poštenih mož, ampak ti so niso na čelu in v vodstvu advokatske organizacije; sploh nimajo nobene besede v svoji organizaciji in večinoma umrejo revni in zaničevani od svojih bogatih kolegov.

Na letošnjem zborovanju odvetniške organizacije v Los Angelesu je bil William L. Ransom iz New Yorka izvoljen za predsednika te organizacije. Kdo je Ransom? On je pravni zastopnik mogočnega elektrarskega trasta. Za tajnika odvetniške organizacije je pa bil izvoljen William P. MacCracken iz Washingtona, D. C. Kdo je ta? Znan lobist, ki je bil lani po senatni zbornici obsojen v zapor za deset dni, ker je poskušal uničiti dokazilni material v znani aferi poštne pogodbe med vlado in letalskimi družbami. Vplivno besedo pri odvetniški organizaciji ima tudi Frank J. Hogan iz Washingtona, D. C., ki je pred leti ob času petrolejskega škandala zagovarjal oljne magnate v Californiji in je prejel od njih milijon dolarjev plačila.

To so torej glavni voditelji ameriške odvetniške zbornice. Od prvega do zadnjega zagovorniki zločinskih korporacij za masna plačila! Njih naloga je, da čuvajo bogate zločince pred zaporom in sploh vsako kaznijo. V ta namen so pripravljene pokazati vsak zakon in zaviti ustavo, da bo koristila le njihovim milijonarskim klientom. Po njihovem tolmačenju zakon sploh ni zakon in ustava sploh ni ustava, ako ne štiti velikih raketirskih korporacij, ki jim plačujejo milijone dolarjev za njih trud.

Zdaj bomo razumeli, kaj pri teh ljudeh pomeni "konstitucionalna forma vlade". Pomeni to, in samo to, da se federalna in državna sodišča ozirajo le na njihova tolmačenja zakonov in ustave in podajo le take razsodbe, ki jih oni zahtevajo za svoje bogate korporacije; vsaka drugačna razsodba bi bila in je "proti-zakonita" in "neustavna" ali "protiustavna". Skratka: ti arogantni ljudje hočejo kar sami biti zakonodajalci in sodniki — in to je pri njih "ustavna forma vlade".

Prosveta je že veliko pisala o advokatskih raketirjih, ki zloričajo delavske unije in delavske podporne organizacije s podžigaljem tožb, katerih ni prav nič treba. Ali ti mali raketirji, katerih kar mrgoli po večjih ameriških mestih — in ki se po svojih metodah v lovu za dolarji nič ne razlikujejo od gangzev in kriminalnih sleparjev — so palčki napram veleraketirskim velikanom in službi velikih korporacij. Zadnji nastopajo kot mogoteli in diktatorji. Ne bahajo se zama, da oni so — talenti in kot takim ni nobeno plačilo, tudi milijon dolarjev, preveliko.

Strasna je ta advokatska nadloga za Ameriko. Tako daleč je že prišlo, da revež, mezdni delavec, ne zaupa več nič poštenemu odvetniku, ki včasih res poskuša pomagati revnemu človeku. Ta advokatska nadloga je rezultat ameriškega, gospodarskega sistema, razpitega ekonomskega individualizma.

Pomisli! Je treba, da je v Ameriki okrog dva milijona federalnih, državnih in lokalnih postav — in tri četrtine teh zakonov ima direktno ali indirektno opravka z lastninskimi pravimi. Ker je toliko zakonov in vsakovrstnih prepovedi, je naravno tudi dosti "zločincev", ki ne prestopajo trej ob ta ali oni zakon. Iz tega izhaja ogromen in kompliciran sistem civilnega in kriminalnega pravosodstva, ob katerem se pase silna armada sodnikov in sodniških uradnikov in še večja armada — 140.000 — advokatov, ki tekmujejo med seboj, kdo bo bolje zavil ali prevaril enega ali več izmed dveh milijonov ameriških zakonov!

Ni se zgodilo samo enkrat, da je odvetnik kot poslanec v zbornici — večina poslancev so dosledni advokati! — predložil nov zakon, katerega je kasneje, ko ni bil več poslanec, pobijal kot zagovornik obtožene stranke, ki je kršila njegov zakon. To ni sala, temveč tragično dejstvo. Take kontradikecije, ko ad-

(Dolje iz zadnji koloni.)

Glasovi iz nasebin

Naše mrtvilo in akcija za konsumno društvo

Detroit, Mich. — Marsikateri čitatelj Prosvete si misli, kaj je za detroitsko nasebino, da je tako mrtva, da se nič ne čita iz Detroita. Resnica je, da iz tako velike nasebine kot je naša in pa iz tako velikega mesta kot je Detroit, bi lahko prišlo v javnost malo več poročil o našem življenju; lahko bi bilo mnogo več dopisov iz Detroita.

Kar se novic tiče, teh je vsak dan dovolj. Saj imamo tri mesečanske dnevnike, med temi seveda tudi Hearstovo fašistično filko Detroit Times. Ta list je največji zagovornik in propagandist fašizma in največji sovražnik tujerodnih naseljencev, pa velik zagovornik in prijatelj "fathra" Coughlina. Ako bi se tujerodni naselenci vsaj toliko zavedali, da bi spoznali, koliko jim je ta list v škodo ter skrajno nevaren njihovim interesom, ga gotovo ne bi nihče niti v roke vzel. Vsak, kdor podpira Hearstovo časopisje, vsak tak direktor podpira fašizem v Irliji, Nemčiji, Avstriji in obenem pa pomaga voditi fašistično propagando v Ameriki.

"Father" Coughlin je na svojem shodu v New Yorku rekel, da se naj detroitska nasebina zahvali Bogu za Forda, ki daje svojim delavcem najboljše mezde in jih še viša. Coughlin še ni nikdar delal pri Fordu in tudi še ni nikdar poročal, kako morajo Fordovi delavci garati in kakšno grozno priganjstvo je v Fordovih tovarnah. Kdaj bo "father" Coughlin poročal, da je Ford odslužil 35% svojih delavcev? Sedaj jih dela pa le še 25% normalnega števila zaposlenosti. In še tem se obeta, da zapro tovarno in ustavijo produkcijo za par tednov. O vsem tem pa "father" Coughlin lepo molči. Vsak, kdor še danes verjame Coughlinu in kdor odobrava njegovo propagando, se pač ne zaveda nevarnosti, ki nam preti s prihajajočim fašizmom. Dokaze o nezasišanih brutalnostih imamo v Nemčiji in Italiji ter Avstriji.

Kar se tiče dela v Detroitu, je treba zapisati, da je na jako nizki točki. Kdor ima delo, dela težko, je priganjan in mora prenašati razne diskriminacije radi unije, delati dolge ure in pod strogim nadzorstvom špijnov, katerih je skoro toliko kot delavcev. Špijoni stopajo v razne industrijske unije, tako da uprava izve za vsakega svojega delavca, ki je pristopil v unijo. Špijonaža je razvita tudi v političnih organizacijah. Tako so delavci, posebno pa še oni, ki imajo družine, postavljeni pred težke probleme, da ne izgubijo dela.

Kamorkoli pogledaš, vidiš strah in bolelost med delavstvom. Kadar imamo mestne in druge volitve, se pa delavstvo ne zaveda svojih dolžnosti ne svoje moči, da bi oddalo svoje glasove proti mizeriji in za delavske zastopnike. Šele kadar se bo delavstvo zavedlo, da je zanj edina rešitev v znanju, da bo znalo porabiti svoj glas v prid sebi, takrat bo prišel konec sedanjega mizernega sistema. Vsi tisti, kateri mislijo, da bo konec krize kmalu in da se spet vrnejo stari, dobri časi, da se spet vrne prosperiteta, so hudo v zmoti. Dokler se producira le radi privatnega profita, namesto za porabo ljudstva, tako dolgo ne bo odpravljena mizerija in krivica. Čedalje bolj se steka denarna sila v roke par nenasičnih vampirjev. S tem se veča brezposelnost in revščina, na drugi strani pa se grmadi večje bogastvo par magnatov. Skrajni čas je, da se delavstvo zbudi iz dolgega spanja.

Na društvenem polju v naši nasebini ni napredka ne življenja, tako je tudi na političnem in kulturnem polju. Vse je nekam v zastoj, mrtvilo. Kaj in kje je temu vzrok, je pač težko dati resničen odgovor. Mislim, nje glede tega je različno. Nekateri so se postarali, drugi so se utrudili, tretji so postali ekonomski, četrti veliki businessmeni, peti nimajo sredstev, ker jih je uničila kriza, nekateri pa so celo postali nekakšni patrioti, ki

ki se na prsa trkajo, češ, da so Amerikanci.

Vsa taka naziranja pa so seveda v škodo naši skupnosti, naši nasebini. Naša nasebina ima namreč veliko polje za agitacijo, zato bi bilo lahko mnogo več življenja med nami, če ne bi bilo toliko praznih, kapričastih izgovorov. V kakšnem birgardnu ali salunu vidiš vsepolno veselja, vse brezbržno pleše, poje, čezmerno. Če se pa podvzame kakšna akcija v prid te ali one organizacije, je pa vse mrtvo: ni sredstev, ni časa, ni zanimanja. Seje so mrtve, brez diskuzij o različnih problemih in napredku.

Naša SNPJ ima razpisane razne ugodnosti in kampanji za pridobivanje novih članov. Ničesar se ne ukrene glede te kampanje. Kam gremo in kam bomo po tej temi in kam bomo prišli z našo brezbržnostjo? Pokazala nam bo le bodočnost, tedaj pa bomo spoznali naše napake in našo brezbržnost, sigurno pa sem, da bo prepozno, da bi naše napake popravili. Tudi osebnost, ošabnost in nevoščljivost — te tri zajedalske lastnosti — so jako razpašene med nami in so velika zapreka našemu napredku.

Naša mladina je tudi mrtva. Ni več tistega življenja med njimi, tistega ognja, kot se ga je opazovalo pred leti. Vzroki temu mrtvilo med njimi so menda različni. Oni, ki so se oženili, so zgubili zanimanje za društveno življenje, hodijo vsak svoj pot. Drugi so zaljubljeni do ušes, tako da so vse druge aktivnosti pri njih izključene. Tavajo brez cilja in sploh ne vedo, kaj se okrog njih godi. Vsa njih misel je osredotočena le v lastnih sestankih: proč od prijateljev, proč od publike in sploh nimajo zanimanja do ničesar. Mnogokrat tudi nastane ljubosumje. Posledica: prepiri, mržnja, večsi pa tudi pretep, ki je seveda višek blazne ljubezni.

Vse te napake, vse to vrvenje med našo mladino — vse to je velika kocka, zapreka napredku. Kdaj bomo vse preboleli, kdaj bomo prišli do tega, da bomo spoznali naše napake — vsi! — stari in mladi?

V tekočem poletju smo imeli mnogo raznih obiskov iz drugih oddaljenih nasebin. Obiskal nas je Matija Leskovec z ženo iz Waukegan, Ill., Krumbergerjeva družina iz Racina, Wis., Fr. Gorup z družino iz Canonsburga, Pa., in več drugih katerih imena sem pozabil. Upam, da so naši obiskovalci odnesli dober vtis iz naše nasebine. Najboljši vtis se dobi, če se gostu postreže, razkaže zanimivosti v mestu ter se ga prijazno sprejme. Vse to skupaj ostane vsakemu najbolj v spominu. Tako tudi zahteva naša gostoljubnost in naša dostojnost.

Čital sem dopis F. Česna, ki je sprožil idejo za ustanovitev konsumnega društva v Detroitu. Kdor čita dopise in kdor se zanima za napredok nasebine, se gotovo spominja dveh mojih dopisov, ki so se tikali ustanovitve konsumnega društva. Apeliral sem na nasebino, da se rojaki oglašijo v listih ali pismeno, kaj mislijo o tej ideji. Nihče se ni oglašil. Minila so že tri leta od takrat. Sedaj je ideja spet za-

gledala beli dan. Ideja je dobra in priporočljiva, vsak zaveden delavec bi jo moral podpirati in se vanjo živo zainteresirati, da si bi detroitska nasebina ustanovila zadrugo. Kajti toliko se moramo vsi zavedati, da se moramo tudi gospodarsko organizirati. Pogledmo poročila iz drugih nasebin — Waukegan, Cleveland, Canonsburg. Vse dobro napredujejo in žanjejo uspeh. Nima mo pač nobenih vzrokov, da ne bi mogla zadruga eksistirati in napredovati ter uspevati i v Detroitu. Nikjer ni rečeno, da nismo zmožni voditi takega skupnega podjetja, ako le hočemo.

Mnogo Slovencev in Jugoslovancev sploh potroši na leto veliko denarja v drugih privatnih trgovinah. S tem denarjem bi se dala organizirati ogromna zadruga trgovina, imela bi veliko premoženje in svoje podružnice po vsem Detroitu. Toda dokler bomo kupovali po verižnih trgovinah in pri Fordu, toliko časa bomo ostali sami reveži in bomo lepo še naprej podpirali sedanj sistem. Kaj nam je začeti in kako organizirati, je stvar čisto enostavna.

Najprej je treba sklicati sejo ali sestanek ali javni shod izključno iz zadrugnih namenov. Povabimo zadrugnega govornika ali poročevalca iz nasebine, kjer imajo že razvito zadrugo. Na ta način nam bodo dali vse potrebne podatke glede organiziranja zadruge, glede vodstva, nadzorstva, odborov itd. Kako stvar začeti, kako dobiti finančne vire za začetek trgovine. Skratka: stvar je izvedljiva, le če hočemo. Ako bomo organizirali zadrugo podjetje, se bo v par letih izkazalo, da ne bo nikomur žal, da je postal član take koristne delavske gospodarske ustanove.

Rojaki se naprošajo, da izrazijo svoje mnenje glede te prekoristne ideje v Prosveti, da se vidi, če ste za to, da se bi pričelo z organiziranjem konsumnega društva v Detroitu. Oglašite se z dopisi ali pismeno.

Anton Jurca.

Iz urada Jugoslov. sekcije za brezposelnostno zavarovanje

Cleveland. — Na zadnji seji Jugoslovanske sekcije za brezposelnostno zavarovanje, ki se je vršila v petek 26. julija v S. N. domu na St. Clair ave., sta bili predloženi dve resoluciji in obe soglasno sprejeti. Obenem je bilo sprejeto, da jih tajnik priobči v listih. Na posamezna društva se pa apelira, da resolucije kopirajo ali po svoje v smislu priobčene predelajo ter jih s podpisni uradnikov in z društvenim pečatom odpošljejo na pristojno mesto.

To the members of the Judiciary Committee of the House of Representatives, Washington, D. C.

Gentlemen: — Whereas, recent decisions of the Supreme Court of the United States have seriously endangered the future of all legislation on behalf of farm and city workers, and also legislation looking toward greater control over transportation, industry and business by government and,

Whereas, the executive council of the American Federation of Labor has gone on record in favor of a constitutional amendment which would legalize such legislation, and,

Whereas, Representative Vito Marcantonio of New York has introduced in Congress a proposed amendment known as the WORKERS' RIGHTS AMENDMENT (HJ res. 327) which would legalize such legislation, therefore be it

Resolved, that we (ime organizacije ali društva) go on record in favor of this resolution, and be it further Resolved, that we urge all members to actively support this amendment and bring it to the attention of farmers and workers everywhere.

(Pečat) (Podpis)

Vsi društveni tajniki, katerih organizacije bodo odobrile gornjo resolucijo, in so jo odposlali na navrh resolucije označeni naslov, se prosijo, da obvestite podpisane na označeni naslov, ali pa direktno obvestite vrhovni odbor, čigar naslov je The Committee for the Workers' Rights Amendment, 549 Randolph st., Chicago, Ill.

Naslednjo resolucijo je Jug. sekcija poslala na pristojna mesta. Društva, ki to resolucijo odobrijo, jo morajo predelati, da bo odgovarjala njih organizaciji. Druga resolucija: Hon. Walter McMahon, County Court House, Lakeside ave., Cleveland, Ohio.

Dear Sir: — Below is the content of a resolution unanimously passed at our last meeting. Our organization through its affiliated groups represents 25,000 members. The resolution is as follows:

Whereas, Judge McMahon has recently issued many injunctions against organized labor, and

Whereas, The Yugoslav Section of Ohio Association for Unemployment Insurance being a representative body of delegates from working class and fraternal organization, therefore,

Be it resolved: That we condemn Judge McMahon's actions and recommend to all affiliated groups to take similar steps.

(Pečat) (Podpis)

Lord Marley, britski vojaški častnik.

vor of this resolution, and be it further

Resolved, that we urge all members to actively support this amendment and bring it to the attention of farmers and workers everywhere.

(Pečat)

(Podpis)

Vsi društveni tajniki, katerih organizacije bodo odobrile gornjo resolucijo, in so jo odposlali na navrh resolucije označeni naslov, se prosijo, da obvestite podpisane na označeni naslov, ali pa direktno obvestite vrhovni odbor, čigar naslov je The Committee for the Workers' Rights Amendment, 549 Randolph st., Chicago, Ill.

Naslednjo resolucijo je Jug. sekcija poslala na pristojna mesta. Društva, ki to resolucijo odobrijo, jo morajo predelati, da bo odgovarjala njih organizaciji. Druga resolucija: Hon. Walter McMahon,

County Court House, Lakeside ave., Cleveland, Ohio.

Dear Sir: —

Below is the content of a resolution unanimously passed at our last meeting. Our organization through its affiliated groups represents 25,000 members. The resolution is as follows:

Whereas, Judge McMahon has recently issued many injunctions against organized labor, and

Whereas, The Yugoslav Section of Ohio Association for Unemployment Insurance being a representative body of delegates from working class and fraternal organization, therefore,

Be it resolved: That we condemn Judge McMahon's actions and recommend to all affiliated groups to take similar steps.

(Pečat)

(Podpis)

Prva resolucija gre za to, da se ustava Združenih držav amedmendira. Če slučajno kongres sprejme kakšno postavbo v korist delavstva, da ne bo imela devetorica starih sodnikov pravice proglasiti postavbo neustavno. Amendment je pred kongresnim odborom in potrebuje podpore vsega delavstva.

Bratje in sestre, na delo!

Louis Zorko, tajnik Jugoslov. sekcije, 6409 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.

Zlet kluba 115 JSZ

Detroit, Mich. — Kot že poročano, je v procesu ustanovitve telovadnega oddeska Rdečih sokolov, (red falcons), sestoječega iz naše mladine. S to akcijo so pa zvezani znatni stroški, predvsem za nabavo telovadnega orodja, krojev itd.

V to svrhu se je v klubu 115 (zapadna stran) ustanovil zadnevni sklad, po katerem pa za enkrat se pajki predejo svoje mreže. Da se ta sklad pojači, je klub sklenil prirediti zlet in sicer v nedeljo 18. avgusta na znano Martin Horvatovo farmo, Gully rd. To je pol milje še od Telegraph rd. po Warren ave., nakar krenite po Gully rd. na desno do prve farne. Prostor je zelo prikladen ter na novo urejen.

Privlačna točka bo balincarska tekma med zapadno in vzhodno grupo. Gabrov France pravi, da bo s svojim "teamom" zopet porazil "Westajdicane". Meni se pa zdi, da ne! Za ples bo igral Korun na čisto novo harmoniko.

Vstopnina za osebo 10c. Pravijo, da bodo na vzporodu tudi razne dirke. Pa okrepili bo na razpolago v vseh oblikah, za celo armado. Zabava se prične že ob 10. zjutraj ter traja pozno v noč. Ker je prebitek dolečen v plemenit namen, vabimo občinstvo, da se tega zleta vdeleži v obilnem številu.

F. Česna.

Zavod za dvojčke

Na moskovski periferiji stoji eden najzanimivejših znanstvenih zavodov, tu, zavod za raziskovanje dvojčkov. Znano, so dvojčki in v prvi vrsti takšni, se razvili iz istega materinega jajčeca, hvaličen predmet za proučevanje vsakih zakonitih vprašanj biološke, psihološke in medicinske vrste. Istojaki dvojčki se jajo nerodko tudi v povsem različnih, rah enak, niso si presenetljivo podobni po zunanosti, temveč tudi po značajnih gnenjih.

Baš to daje znanosti priliko za proučevanje kako vplivajo zunanje okoliščine na razvoj in na njegove podedovane lastnosti. Vzemimo preprost primer, škodljivost Vsakomur bo jasno, da se da slab učinek nja najbolj dognati in dokazati z opazovanjem dveh istojakih dvojčkov, izmed katerih kadi, drugi pa ne kadi. Ker je znano, da dvojčki drugače daleč v dvajseta leta njo malo da ne enako, pač ne bo nobena most sklepati, da je bil sam nikotin kriv. Kadeči dvojček razvija slabotnejše nego brat. Seveda morajo biti ostale življenjske okoliščine pri obeh iste. Čim bolj zgo prične opoznavanja, tem bolje, kajti v mladosti se enakost usode obeh dvojčkov darje še najbolj upira kolikor toliko razunanjih življenjskim pogojem.

Takšne poskuse, posebno še z obseva ultravioleto svetlobo, izvršuje moskovski vod že več let. Ta čas opazuje osem istojakih dvojčkov, največje število, ki ima kakšen znanstveni zavod na svetu. polgolo. Ti dvojčki živijo sicer enako ka drugi moskovski otroci, so pa pod stalni zorstvom zavoda. Zavod ima nadalje 1500 dvojčkov, vsak nov porod te vrste raje javiti, na kar prične beležiti vsake podatke o razvoju in življenju teh otrok.

Najzanimivejši primer, ki ga ima za čas na razpolago, je primer petletnih Jurija in Alekseja Holmsovkega. Otr razvijata duševno in telesno popolnoma malno, samo v govorici sta zelo zaostali noben način se ne moreta priučiti jez rasilih, pač pa sta si izdelala nekakšen zik, ki ima skoraj bogat besedni zaklad njem izbornu razumeta. Besede tega seveda ne izražajo kakšnih pojmov, bolj razpoloženja "Pipit" pomeni n. p. kar je v zvezi s pitjem, čaj, žlico, voč "n-ca" pomeni vse zabavne stvari, igra ščice, sadje, "i-i" pomeni: pridi se z mar itd. Sedaj so Jurija in Alekseja ločili ostane doma, drugi pride v neki deč. Čez šest mesecev hočejo pogledati, ali sta brata v svojem jeziku še razumela ne-bosta tega jezika vsak zase razvila je. Jezikoslovci, kakor eksperimentalni hologi so zelo radovedni, kakšen bo iz eksperimenta.

Veslanje je zdravo

Veslanje je zdravo že zato, ker pre pri tem dolgo časa na čistem zraku. N slanjem običajno tudi ne kadimo in vsaj tako bi moralo biti.

Veslanje zaposluje vse mišičevje ena no. Pri tem moramo globoko dihati in okrepiti srce, pljuča in presnovo.

Pri veslanju imejno na sebi udobno obleko, brez tesnega ovratnika. Tako z lahkoto zrači. Med veslanjem sedimo v ki ima tako priliko, da učinkuje z vsem jimi dobrimi stranmi na nas. Pri vesl u trdimu in postanemo nedovzetni za slame, vsaj za vlogo. Pri tem smo prišli jiti tudi druge sportne vrste, kakor pl in eventualno kolesarenje (ki nas pri do vode). Pri veslanju utegnemo priti tuje kraje in si tako širiti svoje obzorje.

Seveda pa škoduje kakor pri vsakem pretiravanju tudi tu. Veslanje za st tekmovalje je nesmiselno in škodljivo kogar, ki si tega sporta ni izbral baš ljenski cilj in se v njem utrdil do skraj

Vzroki nevroze

Angleški psihiatr Crichton-Miller p nekem svojem članku, da izvira večina bolezni iz nesrečnih zakonov. Drugi vzrok so gospodarske težave, tretji podo nagnjenje, potem slabe vzgojne metode končno seksualne anomalije.

Ta vrstni red vzrokov živčnih bolezni dila med drugimi angleškimi psihiatr ugovora. Tako meni dr. Bottom-Blee, gospodarske težave vendarle glavni vzro bolezni, nesigurnost, v kateri danes živim.

Dr. Bottom-Blee ima navado, da ta svojim pacientom priporoča, naj nikar ne jemljejo preterano. Strah pred bodo ne neupravičen, saj vendar nihče ne ve bo bodočnost doživel. Dr. Emery pa ima do, da svoje nevroze same vpraša, naj v do, kaj je vzrok njihovih bolezni. O vedu, kaj je vzrok običajno krivi vzrok vendar zdravniku možnost, da se približa pr vzroku.

(Dolje iz prve kolone.)

vokat za dobro plačo trga lastno delo goče le v okviru — raketirskih ekonom sistema, v katerem za denar dobi vs sistem, si domišljaja. Pod dobičarskim sistem vse na prodaj, če ima dovolj denarja nebesa po smrti ...

Slika kaže oddelek ameriške armade, ki se je vrnil z manevrov v New York.

Zaroka na grobu

POVEST

Spisal Mihevc Nace

Ada pa se je kar naprej pripravila s Turati-
jem, ne meneč se za Anitino opazko. Očivid-
no si je zadala nalogo, da ta večer pošteno zde-
la Turatijskega.

"Poslušam," je odvrnil Pavle Aniti, med
tem pa je že premišljeval besede, ki jih je
pravkar s poudarkom izpustila Ada.

"Biti pošten, tudi in predvsem samemu se-
bi," se mu je zajedlo v močlane. Da, saj to je
njena glavna lastnost, saj to je tisto, česar ni-
sem mogel razgoneti na njenem obličju. Da,
to je vse, to je tisto!

Vsi so se bili strašno razvneli, nazadnje tu-
di Pavle. Dolgo v noč so se zabavali, proti
koncu so se pa domenili, da drugi dan zlezejo
prav na vrh Triglava, do Aljaževskega stolpa.

Ko pa so se drugo jutro prebudili, ni bilo
jutranjega sonca. Nad skalnatimi vrhovi so
se valili težki, črni oblaki in začele so padati
debele kaplje. V daljavi se je čulo bobneče
grmenje in že je prvi blisk prerežal temno ne-
bo, da so vse planine nenadoma zažarele ka-
kor v enem samem ognju. Nastala je silna
nevihta. Blisk je sledil blisku in oglašujoče
grmenje je stresalo gorovje, da so se trgale
ogromne skale in se med bobnenjem valile v
dolino. Naši znanci, ki so skozi okno koč
opazovali ta prizor, so bili po njem tako pre-
vzeti, da so kar trepetali, deloma od groze de-
lama od vznemirjenosti nad orjaškimi silami pri-
rode, ki jih je nenadoma sprostila. Šele popol-
dne se je zjasnilo, toda na Aljažev stolp ni bi-
lo misliti. Še enkrat so morali prenočiti na
Kredarici, drugi dan pa jih je presenetilo kras-
no jutro. Naglo so se odpravili na vrh Tri-
glava, kjer se niso mogli dovolj naučiti veli-
častnega razgleda. Nebo je bilo jasno, brez
oblačka. Nikjer nobenega glasu, nobenega
gibanja, tišina, tista popolna tišina, ki pro-
nikne v človeka kakor opojna pijača, da bi se
ji ves predal in se zli z njo. Tam daleč, da-
leč na horizontu so podhrtevale snežne bele
meglice, neke kakor najtanjša koprena, na
drugi strani pa, tik nebosklona, je trepetala
komaj vidna, zdaj sinja zdaj srebrna ploskev.

"Morje, tam je morje!" je vzkliknil Pavle in
stegnil roko v ono smer. "Srečo imamo, to se
ne vidi vselej."

Vse je prevzela neka nenavadna, a silna ra-
dost, ne samo duhovna, ampak skoro tudi fi-
zična, neko čudno čustvo, ki ga tam doli v
dolini ni mogoče doživeti, in pa hrepenenje, da
bi se z vsem tem, kar jih obdaja, združili za
vselej. Adi se je zazdelo, da je to zadnje in
najsilnejše čustvo, ki ga more doživeti člove-
ško srce, kakor da so se vsa njena čustva tre-
nutkomu strnila v eno samo popolno radost.
Ne oziraje se na ostale, se je približala Pavletu
in ga poljubila s trepetajočimi, skoro spače-
nimi ustnicami, oči pa so ji gorele v čudnem
ognju. Vsi so to opazili, bili pa so sami v ta-
kem razpoloženju, da jih to ni prav nič začu-
dilo, ampak se jim je zdelo celo naravno in v
tem trenutku edino možno. Saj v takem tre-
nutku človek mora storiti nekaj, karkoli, sicer
skopni pod težo svojih čustev in tolike lepote!
Vseh se je lotila nevsakdanja želja, da bi kri-
čali, kričali in izkričali svoje duše v to sinjo,
kristalno in molčečo vsemirje.

VIII.

Popoldne so se čez Volo polje odpravili proti
dolu. V Srednji vasi je Pavle najel voznika,
da bi tako bil prej na Bledu. Bili so se, da
so tam že v skrbah radi njih. Anita je skle-
nila, da ostane nekaj časa na Bledu pri Adi,
saj sta si bili dobri prijatelji še iz šolskih
klopi.

Prišedši v hotel so našli Venturinijske na ve-
randi, kjer je sedel v družbi svoje žene in še

nekega gospoda. Ko je Ada slednjega ugleda-
la, se ji je nepričakovano pomračilo obličje.
Resno je pozdravila in poljubila očeta in ma-
ter, podala roko tudi neznanu, ki ga je očid-
vidno že poznala, kajti pri tem se je tista po-
teza s skrito ironijo okrog njenih ust postrila
in poglobila. Dasi je navzela izraz stroge
vljudnosti, ji je na obrazu zatrepetal izraz
prodirljivega zaničevanja, prav takega zani-
čevanja, kakoršnega je Pavle že slutil, čeprav
ga je sedaj videl prvič. Sicer pa tega njenega
obnašanja ni razumel. Opazil pa je, da se je
napram novemu gostu obnašala prezirljivo tu-
di Anita. Kakor je posnel iz obraza Adine
matere, se ta temu nenavadnemu obnašanju
svoje hčere ni prav nič čudila, da je to njeno
obnašanje celo prav dobro razumela.

Vse to pa ni trajalo niti minuto. Seveda so
Pavleta takoj predstavili novemu gostu, pri-
čemer ga je ta nekako zaničljivo osvrknil s
svojim nekoliko škilastim pogledom in takoj
zopet sedel na svoj stol. Pavleta je pri tem
obšel neprijeten občutek, kakor da ga zebe.
Tudi njemu človek že od prvega trenutka ni
dopadel; zlasti so ga vznemirjale njegove
majhne, sive, skoro ribje oči, skrajno nezaup-
ljive in venomer begajoče s predmeta na pred-
met. Sicer pa je bil nizek in tolst, vendar
okreten pri gibanju. Tudi govoril je hitro,
sunkoma. Včasih se je s svojimi, z mastjo
zalitimi očesi docela nepričakovano vsesal v
Pavleta, a takoj umaknil svoj pogled, čim je
slednji to opazil.

Anita, ki je razumela neprijetnost položaja,
je po večerji prosila Adino mater za dovo-
ljenje, da napravi z Ado kratek sprehod ob
jezeru, češ, da sta se že poprej tako domenili.
Seveda ji ta tega ni mogla odreči. Ada je od-
vedla prijateljico v svojo sobo, kjer sta se umi-
li in preoblekli. Tudi Pavle je odšel v sobo,
da bi se preoblekel, bil pa je hitro gotov in se
tako vrnil na verando ter sedel na svoje prejš-
nje mesto. Čez kakih deset minut sta se vrni-
li iz sobe tudi Ada in Anita. Vsi so se ozirli
k njima, a Ada je nekako izzivalno zaklicala:

"Spremljajte naju, gospod Urnik, kaj boste
tu!"

Pavle je vstal, se oprostil pri mizi in stopil
za gospodičnima. Kar čutil je, kako ga za
njegovim hrbtom motrijo drobni debeluhovi
očesi; ves večer se ni mogel otresti tega ne-
prijetnega občutka.

Ko so bili že dovolj oddaljeni od hotela, se
Ada oklene Pavletove roke in potoži:

"Nič kaj dobre volje nisi; kar molčiš! Kaj
ti je?"

"Vznemiril me je naš novi gost; ne vem,
zakaj."

"Res, zakaj te vznemirja? Čudno, saj ga
prav nič ne poznaš! Sicer pa imaš ostre slut-
nje."

"Kaj praviš? Kdo in kaj je prav za prav
ta človek?"

"To je gospod Scalpi, lesni posredovalec,
prav za prav mešetar. Z mojimi očeti me je v
trgovskih zvezah, pa tudi sicer sta prijatelja.
Pomaga mu razpečavati les po južni Italiji.
Sicer pa je zopna oseba; če se ne motim, je
tudi v službi tajne policije."

"Kako to veš?" se je začudil Pavle.

"Kako bi ne vedela! Saj je naš dragi 'fa-
šiji' denunciral tri naše delavce. Radi njega
je šest mesecev po nedolžnem sedel v zaporu
oče peterih otrok. Ta je bil pri nas delavec.
Dvanajst let je že bil pri naši hiši. Bila sem
še otrok, ko je bil on že pri nas. Bil je priden,
delaven in trezen."

(Dolje prihodnja.)

to pot ga bo zadavil, to mu je
bilo jasno. Zgodilo se je pa ne-
kaj čisto drugega. Blaznež je
odprl vrata enega izmed zastav-
ljalniških kioskov, podobnih spo-
vednici, potisnil ga je vanj in
zaprl vrata. V treh opčilih sko-
kih se je prerinil skozi množico
radovednežev v veži in izginil.

Ob mizi v tajništvu je zrl taj-
nik izbuljenih oči za njim. Gerdt
Lyman je pa gledal ves iz sebe
na bradača, ki ga je vprašal, kaj
hoče zastaviti, in ga opozoril, da
je treba plačati obresti za deset
tednov naprej.

Nekaj sto metrov od kazine
je zrl Jakob Isocki ves iz sebe
na moža, ki je bil, kakor se je
zdelo, padel z neba. Liki orel je
bil privihral izpod neba. Jakob
Isocki je bil že napol poti do-
mov in žepe je imel nabasane
z bankovci in z zlato — zlato!
Ves srečen, da mu ne bo treba
več pisati optimističnih člankov,
se je že veselil, da bo lahko zve-
čer jedel dobro ritualno jed.
Smeje se je ustavil na vogalu
mračne Mariengasse, da bi pre-
šel bankovce — zakaj bi tega
ne storil? Na ulici se ni bal na-
pada. Bil je poštenjak ki je vest-
no izpolnjeval zakone.

Trideset tisoč so bili dobili z
njegovim sistemom in pol mili-
jona dobi za zlato, ki ga je bil
menjal. To je bil srečen dan!
Naenkrat so pa stisnili Jakoba
Isockega za roko strašni kremp-
lji, orlovski krempelji, železni
krempelji in osoren glas mu je
zašepetal na desno uho:

— Torej to je bil tvoj sistem!
Jaz ti dam denar, da bi igral, ti
dobiš, potem pa ko me napade
tvoj človek, jo popihaš z vsem
prigranin denarjem! To je bil
torej tvoj sistem. Hotel si me
seznaniti s svojim sistemom —
orlovski krempelji so stisnili grlo
Jakoba Isockega — in jaz sem se
ga naučil. Zdej ti pa vzamem
bankovce. Železni krempelji so
pobrali Jakoba Isockemu ban-
kovce iz žepov — no, no, nikar
jih ne drži tako krepko. Ban-
kovci se radi pretrgajo. Gorje
tvojemu vratu, če se bankovci
pretrgajo! Tako, zdaj je vse v
redu, zdaj lahko zopet dihaš, to-
da svarim te, nikar ne kriči!
Samo ne kriči nikar! — Zdej pa
vzamemo še zlato. Kje je moja
vrečica? No, no, nikar se ne zvi-
jaj, saj te bo samo vrat bolel,
če ne boš mirno stal. Mar ni res?

Tako, zdaj je vse v redu. Saj boš
menda razumel, če govorim s
teboj pametno. Tu je moja stara
vrečica. Dvatisoč ni mnogo, to-
da zate je še preveč. Kakšen
svet je to? Nepoštenost, nepo-
štenost, nepoštenost!
To rekoč je izginil mož, ki je
bil padel z neba, še prej je pa
pahnul Jakoba Isockega v trnjevo
plot.

II.

Pozno tistega večera je sedel
visok mož upognjenega hrbta v
vrtni kavarni v položaju, ki bi
ga najlažje označili z izrazom
iz vede, ko jo je sam študiral:
manodepresija. Jedel je obložene
kruhke in naročil je pet čašic
konjaka, pa tudi to ni zadostoval-
o, da bi pozabil na neprostovoljni
poset zastavljalnice in na vrsto
zoprnih pojasnil radoved-
nemu ravnatelstvu.

In naenkrat je bila krivičnost,
ki ga je bila zadela, znova obu-
jena. Pripogibajoča se postava
se je pojavila pri njegovi mizi,
rekoč:

— Oprostite, ali niste bili vi
tisti, ki je obdolžil nekoga v i-
gralnici, da je vas okradel?
Gerdt Lyman je planil pokonci.

— Gromska strela, kaj vas pa
to briga? Kdo ste?
Postava se je ponižno odkrila,
da se je prikazala plečkasta gla-
va in obokan obraz.

— Isocki sem, doma iz Lvova.
Jaz sem tisti, ki ...

— Torej ste vi igrali po nje-
govem sistemu? Bili ste tako za-
čuden, ko ste dobivali. Kako ste
pobegnili z njegovim denarjem?
Plešec je zardel. Sedel je za
mizo, ne da bi bil povabljen.

— Začuden? Kaj pa mislite?
Moj sistem je zanesljiv. Da bi
bil pobegnili z njegovim denar-
jem? Mar nismo dobili tega de-
narja po mojem sistemu?

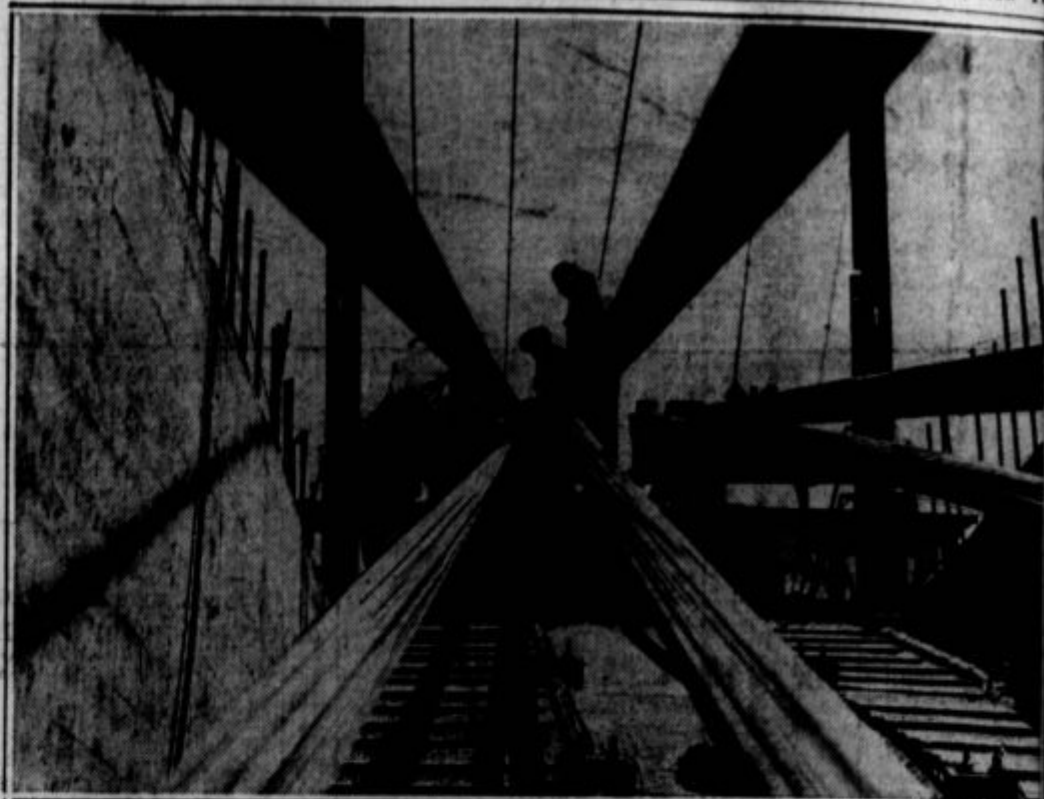
— Toda kam ste pobegnili z
njim?

— Zdi se mi, — je dejal Ja-
kob Isocki očitačje, — da bi
moral vi, ki ste trdili, da je vas
okradel, govoriti drugače. Ta

French Line IZ NEW YORKA VSE EVROPO (VIA HAVRE)

NORMANDIE	- - -	21. avgusta	•	4. septembra
ILE DE FRANCE	- - -	31. avgusta	•	21. septembra
CHAMPLAIN	- - -	5. septembra	•	26. septembra
LAFAYETTE	- - -	14. septembra	•	5. oktobra

Za pojasnila in vozni listek vprašajte: LEO ZAKRAJŠEK, General Travel Service, (Inc.)
302 East 72nd St., New York

Slika kaže delavce pri gradnji mosta, ki bo zvezal mesti San Francisco in Oakland.

čas, ko sem se vračal domov, me
je lopov napadel in mi ukradel
vse! Vse, vam pravim. Trideset
tisoč mark, ki sem jih bil pri-
igral, in dva tisoč mark, ki sem
jih bil menjal. In poglejte mo-
jo obleko. Veljala je štiri tisoč
mark, on me je pa porinil v tr-
nev grm.

— Dva tisoč zlatih mark, —
je ponovil Gerdt Lyman, — kje
ste jih pa menjali? Ali jih je
vam menjal on?

— Da, je pritrdil Jakob Isocki
in kar na jok mu je šlo. — On
mi jih je menjal in on mi jih
je zopet vzel. Jaz sem pa mislil,
da je to največji tepec, kar sem
jih kdaj srečal. Vidite, tako se
lahko človek zmoti. Zakaj ga ni-
ste dali aretirati, saj ste ven-
dar imeli ta namen?

Gerdt Lyman je zardel od
jeze.

— Kaj pomaga aretirati blaz-
neža, če pa ima človek za po-
močnika samo tepec. Zgrabil
sem ga za roko in ga hotel od-
vesti na ravnatelstvo. Ko sva
pa prišla doli, me je pretental,
vrgel me je, nastala je zmešnja-
va, ki jo je porabil za beg. Spo-
znal sem, da je igra izgubljena,
ko sem posegel vmes, toda po-
bežnil je. Človek bi kar počil od
jeze. Prav nič bi ne razmišljal,
če bi mu mogel vzeti vse njego-
vo zlato.

— Jaz tudi ne, — je zašepetal
Jakob Isocki.

— Kaj ga ima kaj?

Gerdt Lyman je naročil še ča-
šico konjaka in naenkrat je za-
čutil simpatijo do svojega ne-
povabljenega gosta. V gotovem
pogledu sta imela skupne inte-
rese.

— Želite kaj piti?

— Hvala. Hihhihi! Da, prosim,
stekleničico grenke vode.

Pila sta. Jakob Isocki je po-
novil željevo:

— Ali ima kaj zlata?

— Ko je vlomil k meni, je i-
mel polno vrečko zlata. Videl
sem ga. Tudi vi ste ga videli.
Vi ste mu ga celo menjali, stari
lisjak. Govorimo o njem, kar
hočemo, ne moremo pa trditi, da
je legal. Bil je grob in blazen,
lagal pa ni! Kar se tiče mene,
ne uvidim, zakaj bi moral biti
milijon v zlatu tam, odkoder je
vzel svoja dva tisočaka.

Jakob Isocki je molčal. Seve-
da, da je ves dan ponavljaj sam
pri sebi: Milijon v zlatu, mili-
jon v zlatu, ko je pa slišal, kako
govori to nekdo drugi — doktor,
učen mož, in ki pije konjak kaj
kor goba ... Globok vzdih se mu
je izvil iz prsi!

— Oh, če bi imel človek to zla-
to! — je zašepetal.

— Če bi imel človek to zlato!
— je zamrmral Gerdt Lyman in
poklical kremljarja.

Molčala sta. Kar je Gerdt Ly-
man vstal in oči so mu zažarele
od navdajnenja in osmega ko-
njaka.

— Ali bi hoteli iti z mano,

da mu vzameva zlato? — je
vzkliknil. — Ta hip mi je šinila
v glavo srečna misel. Pretental
si me danes, dragi moj norec,
toda zadnja beseda še ni izgo-
vorjena. Vem, kje je denar, če
ga sploh kaj je.

Jakob Isocki ga je preseneče-
no pogledal. Da bi kdo vedel, kje
je skrit milijon v zlatu, pa bi ne
obdržal tega zase, se mu je zdel
jasnejši dokaz blaznosti od vse-
ga, kar je počel blaznež čez dan.
Toda taki so bili ljudje, ki so
pili konjak namestu grenke vo-
de. Odločno ni imel on nobenega
razloga odrediti svojo udeležbo.

— Na razpolago sem vam, —
je odgovoril. — Pripravljen sem
storiti vse, kar hočete. Kje je
denar?

Gerdt Lyman je potožil, da
je izpod čela.

— Denar je v istem
Gdinje, kjer stanujem. Po
strehi in čez ulice ga
mogoče skakati. V tem ok-
hiša s kupolo, ki — ve-
povem! Nisem tako neum-
kor mislite, toda sam ne
odnesti zlata, če ga kaj
zakaj bi mi vi ne mogli
ti enako dobro, kakor dr-
cer ste pa še boljši od
Lisjak ste!

Jakob Isocki je pro-
toda Gerdt Lyman je
pri svoji trditvi.

— Lisjak ste, toda ja
dam presentati. To bo
znala vi in on! Nazadnje
je zmaga veliki možga
(Dolje prihodnja.)

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike,
koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaš-
kem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.

TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vođstvo tiskarne. — Cene zmerne, unijsko dele po

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto
šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naroči
Prosveto stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto
nino. Ker pa člani že plačajo pri asecments \$1.20 za tednik, se jim
šteje k naročninu. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag
S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini
ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Ciereo in Chicago je ..
1 tednik in	4.80
2 tednika in	3.60
3 tednike in	2.40
4 tednike in	1.20
5 tednikov in	nič
Za Evropo je	
\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali
Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član
ali če se preseli pred od družine in bo zahteval sam svoj list tednik
moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na
Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati
vso listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo
datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih član-
družine:

2)

3)

4)

5)

Mesto

Nov naročnik

Frank Heller:

SIBIRSKI BRZOVOLAK

(Nadaljevanje.)

Tako je bilo nemško ljudstvo,
militaristično v dno duše, nav-
zile revoluciji in tako zvani re-
publiki. Če se je le pokazal čast-
nik, so mu poljubljali čevlje in
izdajali svoje severne rojake.
Sovražnik ga je prijel krepko
za ramo in ga potegnil za seboj
skozi vrata. Spodaj na stopni-
cah je zagledal Gerdt Lyman
majhnega, plečkastega tajnika-
blagajnika, kako se preriva ven-
tako hitro, kakor so ga nesle
njegove kratke nožice, pri tem
se je pa hehetal.

Tudi častnik ga je opazil in
zamrmral je nekaj. Gerdt Ly-
man je z vso naglico razmišljal,
kaj naj stori. Ali ga čaka dvo-
boj? Dvoboj je smešna, zastare-
la in nevarna oblika izravnavanja
takih zadev — toda denar-
ja ni mogel ponuditi častniku ne
gleda na to, da ga po norčevju za-
slugi skoraj sploh ni imel — a
opravičila ni hotel sprejeti. Gor-
je in ...

Bila sta že spodaj pri stopni-
cah. Radovedneži so pritiskali
za njima. Častnik je potisnil
Gerda Lymana pred tajnikovo
pult in dejal tajniku:

— Kam naj se obrnem? Ta

mož me je javno obdolžil, da sem
mu ukradel denar. In kakor da
bi to ne zadostovalo, me je ob-
dolžil, da sem mu ukradel tudi
obleko. Ste slišali: obleko! In da
bi kronal svoje lopovstvo, je tr-
dil, da sem pobegnili iz sanato-
rija!

— To je bila pomota, — je
vzkliknil Gerdt Lyman ves obu-
pan, — bila je slučajna podob-
nost, motil sem se ...

— Človek se ne sme tako da-
leč zmotiti, — je dejal pruski
častnik ledeno. — Če se pa zmo-
ti, mora nositi posledice. Je kdo
od ravnatelstva tu?

— Da, gospod major, — je za-
jecljal tajnik, — kar izvolite
vstopiti, gospod major.

— Saj vam pravim, da je bila
pomota, — je zaklical Gerdt Ly-
man ves iz sebe od strahu.

— Zmotil sem se! Slišite! Zmotil
sem se! Pravim vam, da sem se
zmotil.

Častnik na njegovo zatrjeva-
nje sploh ni odgovoril. Krepko
ga je držal za roko in ga vlekel
mimo pulta proti ravnateljevi
sobi. Toda levo od tajništva med
vedno odprto menjalnico in

njim vodijo vrata v vedno od-

prto zastavljalnico. Pri teh vr-
atih se je častnik ustavil. Name-
stu da bi stopil v tajništvo, je
odprl vrata v zastavljalnico in
krepko potisnil Gerda Lymana
v ta dobrodelni zavod. Gerdt
Lyman je zaslišal nad ušesom
šepet:

— Zanašal sem se nate, pa si
lagal, sobarici si zvonil, da bi
mogel ukrasti moj milijon in
ko sem ti naložil samo denarno
globo, si drzneš obdolžiti me ta-
vine! Med kakšne ljudi sem pa
prišel? Nepoštenost, nepošte-
nost, nepoštenost!

— Kaj niste častnik? — je
zajecljal Gerdt Lyman ves trd
od groze. — Kaj ste norec?

— Hahahahaha, — se je zakro-
hotal dolgočasni mož in Gerdt
Lyman je takoj spoznal plamen
v njegovih očeh. — Če sem no-
rec, vprašajte? Premetenejši
sem od tebe. Ali bi si znal ti
tako pomagati tam gori? Ali
znaš igrati vlogo častnika? To
je bil edini način, kako priti iz
igralnice. Ali bi bil znal storiti
to? Tam gori sem bil sam proti
množici